

Intervenció arqueològica a la Plaça de Joan Coromines

DISTRICTE DE CIUTAT VELLA

Barcelona, del 19 de novembre al 19 de desembre de 2014; del 5 al 31 de gener de 2015

Codi: 047/14

Resolucions Generalitat de Catalunya: R/N 470 K121-B 2014-1-11627 // R/N 470 K121-B 2015-1-11761

Dídac Pàmies Gual

Mataró, 16 de febrer de 2015

SUMARI

1.	SITUACIÓ	4
2.	MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC	4
3.	CONTEXT HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC	6
3.1.	Notícies històriques.....	6
3.2.	Antecedents arqueològics.....	9
4.	MOTIVACIÓ.....	11
5.	FONAMENTS DE DRET	11
6.	METODOLOGIA	11
7.	TREBALLS REALITZATS.....	12
8.	RESULTATS.....	13
9.	CONCLUSIONS	15
10.	BIBLIOGRAFIA.....	15

ANNEX 1. RESOLUCIONS GENERALITAT DE CATALUNYA

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

ANNEX 3. FITXES D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

ANNEX 4. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

FITXA TÈCNICA

Lloc de la intervenció	Plaça de Joan Coromines
Població i comarca	Barcelona, Barcelonès
Jaciment/s arqueològic/s	Casa de la Caritat
Coordenades UTM ETRS89	X=430271 / Y=4581650 / Z=15.8
Promoció	BIM, SA. Barcelona d'Infraestructures Municipals
Execució de l'obra	UTE COYNSA / OPROLER
Execució intervenció	Antequem, SL
Direcció tècnica	Dídac Pàmies Gual
Tipus d'intervenció	Preventiva
Activitat autoritzada	Excavació arqueològica
Codi	047/14
Resolucions Generalitat de Catalunya	R/N 470 K121-B 2014-1-11627 R/N 470 K121-B 2015-1-11761
Dates	Del 19 de novembre al 19 de desembre de 2014 Del 5 al 31 de gener de 2015
Resum	Amb motiu de les obres de remodelació de la Plaça de Joan Coromines, s'ha portat a terme una intervenció arqueològica que ha permès la identificació de diferents estructures referents a les estances de l'antic edifici de la Casa de la Caritat.
Paraules clau	Restes contemporànies Casa de la Caritat segle XIX-XX

1. SITUACIÓ

La intervenció es situa en una àrea de 3400m² on s'hi ubica la plaça de Joan Coromines, limitada al NO i al NE pels edificis del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB); al SE pel Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) i al SO per la Facultat de Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna de la Universitat Ramon Llull, al barri del Raval del Districte de Ciutat Vella de Barcelona, el Barcelonès.

2. MARC GEOGRÀFIC I GEOLÒGIC

L'indret on s'ha portat a terme aquesta intervenció arqueològica es troba a la zona litoral de l'anomenat Pla de Barcelona.

Des del punt de vista de la morfologia, és fàcil d'identificar al Barcelonès, comarca on es situa l'indret on s'ha dut a terme aquesta intervenció arqueològica, dues grans unitats encara que amb particularitats: la serra de Collserola i el Pla de Barcelona.

La serra de Collserola, que forma part de la Serralada Litoral, limita al N amb el sector central de la Depressió Prelitoral, o sigui el Vallès. A llevant, la serra comença, sobre el Besòs, al turó de Roquetes (305 m). Més enllà, després del Pas del Rei i el Forat del Vent (o Coll de la Ventosa), per on passava el camí que unia Horta amb les terres de Cerdanyola, baixant per Valldaura, s'eleva el turó de Valldaura (422 m), al sud del qual es troba el coll Serola (la seva importància donà nom a la serra), collada pregonera per on travessava la carena la ruta principal de Sant Genís a Sant Cugat, passant per Sant Medir. Després s'aixeca el cim culminant, el Tibidabo (512 m), que abans també s'havia conegut com a Puig Aguilar.

Més enllà, la carena descendeix cap a les terres planes del Llobregat. Cal mencionar que a ambdós extrems de la serra, els passos o colls existents rebin el mateix nom: Finestrelles, sota mateix de Sant Pere Màrtir, que ha donat nom a un petit barri, i Finestrelles, topònim ja citat al segle XI (*"in terminum pugiolo que dicunt Finestrellas"*), sota el turó del seu nom. Al N de Sant Andreu.

Aquesta serralada és composta de licrelles silurianes assentades en un basament granític. La socolada emergeix sovint i aleshores apareixen les clapes de granit, característic de les condicions climàtiques d'aquestes latituds mediterrànies. S'ha de dir també, que pel cantó de Montcada i pel d'Olorda hi ha calcàries devòniques, que forneixen sengles cimiteres importants.

La Serralada Litoral, en aquest sector, és un veritable *horst*. El seu vessant marítim davalla molt més suaument que el vessant septentrional o vallesà, que ho fa amb una certa brusquedat. Pel SE, va baixant fins a arribar a la successió de serrats disposats en línia paral·lela amb la carena principal. Aquests serrats són el Turó de la Peira, en terres d'Horta i Vilapicina; el de la Rovira (261 m), el Turó del Carmel (267 m), el del Puget i el de Monterols (260 m). Aquests turons tenen, en general, una composició litològica anàloga a la de la Serralada, tot i que s'hi troben materials del Triàsic inferior. Entre els serrats i la carena principal de la Serralada, s'obre el gran solc Horta- Bonanova, que fou la gran via antiga de les comunicacions i que ara és l'eix de relació de la part alta de la ciutat. En aquest solc, terraplenat amb argiles i pedruscall de peu de muntanya, només es destaca el llindar dels Penitents o dels Quatre Camins, que actua com a

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

veritable partió d'aigües entre les que van a la riera d'Horta i les que baixen per la riera de Vallcarca¹.

Pel que fa el Pla de Barcelona, indret on s'ubica l'espai en el qual s'ha dut a terme aquesta intervenció arqueològica, podem dir que es troba oberta a la mar, és limitat per la Serralada Litoral i, a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des de Garraf i el Turó de Montjuïc (173 m), que és el punt més elevat, pels turons dels Ollers, del Tàber, de les Falzies, de la Bota, etc.. fins el Turó de Montgat. Més enllà del Besòs, la falla, originada al moment de la fractura del Massís Catalanobalear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat del peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectat per tots els moviments orogènics alpins. En el Miocè i el Pliocè, damunt el sòcol paleozoic se sedimentaren dipòsits marins, dels quals són testimonis el seguit de petits turons.

La falla també és visible en el Pla. Si aquest va baixant suaument i d'una manera regular des de Collserola, en el punt de contacte entre la ciutat vella i l'eixample es produeix una ruptura de continuïtat amb la presència d'un salt o esglaó d'uns vint metres, clarament visible en la morfologia urbana: les baixades de Jonqueres, de la Via Laietana, dels carrers de les Moles, d'Astruc, de Jovellanos. És un salt que fou aprofitat per a la defensa, recolzant-hi les muralles, o per l'economia, instal·lant a les Moles diversos molins per aprofitar el sallent. De l'esglaó cap a mar ja no hi ha sòcol de llicorella ni de granit, sinó un mantell al·luvial format per les aportacions de les rieres, dels torrents, dels deltes dels rius veïns i del corrent litoral.

Així, al Pla es poden distingir tres sectors: pla inclinat, pla de baix i turons de ran de mar.

Un primer sector és el pla inclinat, recobert per una heterogènia cobertora sedimentària. Originàriament, les aigües torrencials que baixaven de la serra aportaren diversos materials detrítics damunt el sòcol paleozoic. A causa de les variacions climàtiques (alternança de períodes glacials i interglacials), aquests materials presenten una estratificació ben notable, intercalant-se argiles roges, procedents, de la descomposició de les llicorelles, i crostes calcàries. Damunt, es troba un gruix de sorres d'uns vuit metres de potència, veritable mantell aquífer. Finalment, en certs indrets, apareix un pedruscall mesclat amb argila que, en d'altres indrets, és substituït per un llim groguenc d'origen eòlic, conegut com el nom de *loess*, aportat en els períodes interglacials, secs i ventosos, de mar molt més llunyana².

El pla de baix ocupa l'espai comprès entre l'esglaó citat anteriorment i la mar. És en aquest sector, concretament, on s'ha portat a terme aquesta intervenció arqueològica.

En aquest sector hi dominen materials al·luvials més fins aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu que baixen de la serra i, també, pels corrents marins. Com és característic d'una bona part de la costa mediterrània, en aquest sector del pla es formaren maresmes i estanysols.

Com que, històricament, la terra guanyà espai a la mar, moltes d'aquestes albuferes i estanys anaren desapareixent, sobretot per l'acció antròpica. Malgrat la seva desaparició, la seva presència arribà a temps no gaire reculats, i molts d'ells han continuat vius en els topònims actuals. Per això, es troba en el sector de marina de Provençals, Banyols, conjunt d'estanys en les terres que presidia l'antic monestir de Santa Eulàlia del Camp, que es trobava per l'indret de l'actual Passeig de Lluís Companys o saló de Sant Joan, cap al Portal Nou; la Llavinera, estanys malsans, que es trobaven pel cantó de mar de Sant Martí; la Llacuna i la Llanera, o *Lacunaria*, que es troba citada, també, pel cantó del Llobregat, com a *Estanno Lanariae*; el ja tant esmentat *stagnu de Porto*, a la barriada de Port; l'estany del Cagalell, i tants d'altres.

Dels turons de ran de mar podem dir que es formaren en plegar-se els dipòsits marins que, en el Miocè i el Pliocè, s'havien sedimentat sobre el sòcol paleozoic. El més destacat és la muntanya de Montjuïc, inaccessible des del cantó de mar, vigia de la ciutat, possiblement lloc del seu primer emplaçament i fornadora dels materials amb els quals es bastí una bona part dels edificis monumentals de Barcelona. Dels altres turons, l'ús industrial, com en el cas del turó dels Ollers,

¹ (AA.DD. 2006)

² (AA.DD. 1982)

pel sector dels carrers d'Escudellers i Nou de Sant Francesc, n'esborraren la presència, i d'altres quedaren dissimulats o submergits per l'urbanisme posterior (el Tàber, des de l'època romana; les Falzies, on s'aixeca la Llotja, la punta del Convent, el Molinar, la Bota, etc.). Des de l'època romana ençà, la costa del Pla de Barcelona ha anat guanyant terreny a la mar, sobretot a causa dels arrossegaments del Besòs, que s'han afegit als que porta el corrent marí tangencial a la costa, el qual erosiona constantment les terres del Maresme.

Són aquests materials els que anaren reblint els estanys i les albuferes abans citats i els que convertiren els turons de les illetes, primer, en *tomboli*, i després, els deixaren en terra ferma. Són aquests materials els que s'acumularen darrere l'escullera feta per a protegir el nou port i que arribaren a formar l'emplaçament de l'actual Barceloneta.

Finalment, l'acció dels corrents de la mar, arrossegant els materials detrítics, terraplenant badies i albuferes, ha ajudat a conferir a la costa del Pla de Barcelona, el seu aspecte rectilini, sense entrants ni accidents notables³

L'indret on s'ha portat a terme aquesta intervenció arqueològica es troba a la zona litoral de l'anomenat Pla de Barcelona. Aquesta és la gran unitat morfològica que, juntament amb la Serralada de Collserola, conformen la comarca del Barcelonès.

El Pla de Barcelona està comprès entre els rius Llobregat i Besòs. Està obert al mar a llevant, limitat per la Serralada de Collserola a ponent i, a migjorn, per la falla que segueix, ran de mar, des del Garraf i el turó de Montjuïc fins el turó de Montgat, més enllà del Besòs.

El Pla es pot dividir en tres sectors: pla inclinat, turons arran de mar i el pla de baix que correspondria a la zona compresa entre l'esglaó que formen aquests turons i el mar.

La falla originada al moment de la fractura del massís Catalano-Balear, dibuixà el que, a grans trets, havia de ser la costa catalana. Per això, el pla inclinat de peu de Collserola és de basament paleozoic i d'estructura tabular, havent estat afectada per tots els moviments orogènics alpins.

En definitiva, podem dir que aquest indret, on s'ha realitzat la intervenció s'assenta sobre una plana quaternària.

3. CONTEXT HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

3.1. Notícies històriques

La intervenció arqueològica s'ha dut a terme al barri del Raval, a extramurs de la ciutat romana de Barcino, i a intramurs de la ciutat medieval del segle XIV. Aquest indret formava part de l'antic àger de la ciutat romana de Barcino per on hi transcorrien diferents camins veïnals. A les seves proximitats, s'han localitzat restes d'una vila romana així com d'una necròpolis (àrea de Sant Pau del Camp) que testimonien l'ocupació continuada d'aquest espai.

En època medieval aquest espai es situava entre el segon cinturó de la muralla creat per Jaume I i el tercer cinturó, creat per Pere el Cerimoniós (segle XIV), on hi proliferaren diferents ordres religioses al llarg del segle XVI.

L'origen de la ciutat de Barcelona s'ha de situar a la colònia *Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino* fundada de nova planta per August al segle I aC. Es va situar en un turó, conegut en època medieval com a *Mons Taber*, flanquejat per les rieres de Sant Gervasi i Vallcarca. La ciutat emmurallada, amb un perímetre clar, presenta una planta octogonal amb una trama a partir de dos eixos: el *cardo maximus* (Nord – Sud) i el *decumanus maximus* (Est – Oest).

³ (AA.DD, 2006)

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

Aquests dos eixos donaven la pauta a la resta de la xarxa de carrers rectilinis amb illes regulars, confluint en un espai obert i central, el *forum*, l'actual plaça Sant Jaume. Aquesta trama urbana original de la colònia de *Barcino* s'ha conservat "fossilitzada", de manera que l'ara carrers Llibreteria i del Call corresponen al *cardo maximus* i els carrers Bisbe, Regomir i Ciutat al *decumanus maximus*. Fora muralles, el pla de Barcelona es convertí en l'*ager* de la ciutat romana, quedant ocupat per vil·les, establiments industrials, monuments, vies, camins veïnals i necròpolis. És en aquest espai on s'ha dut a terme la present intervenció.

A inicis del segle IV dC es produeix un canvi important en la ciutat en el que s'abandona el suburbi (desenvolupat al llarg dels anys anteriors) i s'aixeca un nou sistema defensiu molt més complex que l'anterior. Es manté el traçat de muralla fundacional, però s'hi juxtaposa una nova muralla dotada d'un nombre altíssim de torres (entre 75 i 78) i es dobla el gruix dels murs, que es situen aproximadament cap als 4m.

La zona del Raval abraça l'espai que formava el segon cinturó de muralla, creat per Jaume I l'any 1268 (La Rambla) i el tercer cinturó creat per Pere el Cerimoniós, l'any 1348 (actual Avinguda del Paral·lel, Ronda Sant Pau i Ronda Sant Antoni). Al llarg del segle XIV l'espai fou ocupat eminentment per camps de conreu que abastaven la ciutat de Barcelona. El primer edifici destacable existent en aquest espai corresponia al monestir de Sant Pau del Camp (segle X) al voltant del qual s'hi desenvolupà una petita vila medieval.

Degut a l'augment demogràfic que es preveia a la ciutat, Pere el Cerimoniós inicià la construcció del tercer recinte emmurallat, però entre les acaballes del segle XIV i inicis del segle XV, ateses les dificultats econòmiques provocades pel comerç marítim, que es desplaçava cap a l'Atlàntic, la guerra contra Joan II i les pestes i epidèmies que aparegueren a la ciutat, les expectatives de creixement quedaren paralitzades, continuant així com a zona agrícola on s'hi instal·laren nombroses ordres religioses, sobretot a partir de la segona meitat del segle XVI.

Plànol de l'any 1806 on s'hi indica la zona objecte d'estudi. Font: Institut Cartogràfic de Catalunya.

A inicis del segle XVIII es començaren a desenvolupar nombroses indústries així com habitatges per als obrers, procés que culmina vers l'any 1840, convertint-se en el barri amb més densitat de població de tot Europa.

Un cop enderrocades les muralles l'any 1859 les indústries, seguint els consells de salubritat d'Ildefons Cerdà, es traslladaren cap al pla de Barcelona, convertint el barri del Raval com a zona residencial per a obrers, fet que propicià que es convertís en una de les zones on el moviment obrer es desenvolupà amb més força, fins al punt de celebrar l'any 1870 el I Congrés Obrer Espanyol; l'any 1871 el principal sindicat català de l'època, el tèxtil, es va adherir a la

Intervenció arqueològica

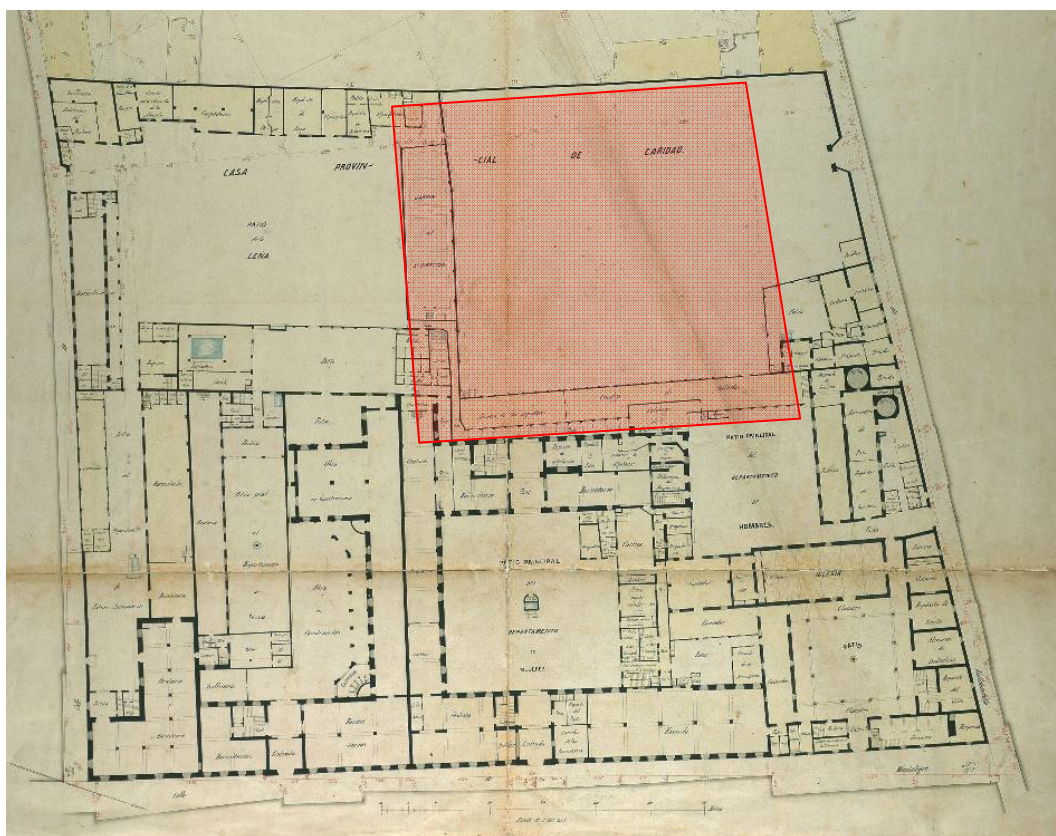
Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

Primera Internacional, i l'any 1888, del carrer dels Tallers va sortir la convocatòria per reunir tots els delegats de l'Estat Espanyol per fundar la UGT al mateix barri.

Actualment aquest barri es troba totalment urbanitzat. Aquest fet està comportant diverses actuacions urbanístiques amb l'objectiu de reactivar el teixit social del barri així com millorar els seus equipaments.

Casa de la Caritat

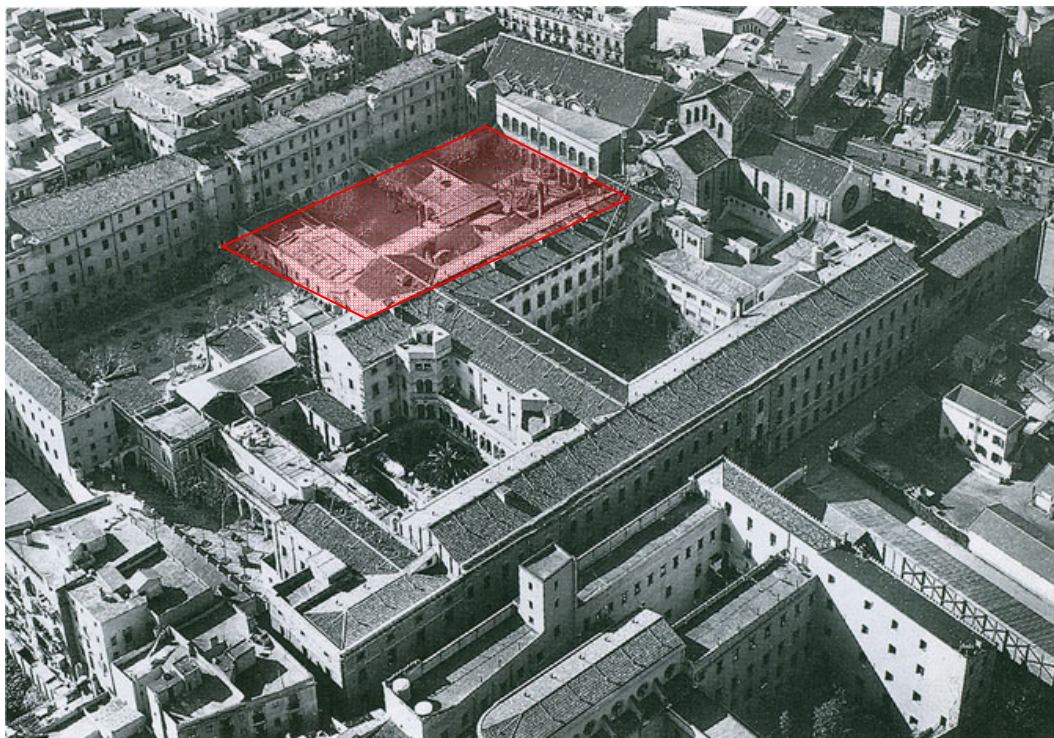
Les primeres referències històriques vinculades a la zona objecte d'estudi daten de l'any 1362, quan s'instal·là el convent de monges de la Mare de Déu de Montalegre, el qual perdurà fins l'any 1593. L'any 1792 la Junta de la Misericòrdia va passar a ser propietària de l'edifici, i instal·là la Reial Casa de Caritat. Al llarg del segle XIX i coincidint amb la forta urbanització que va patir la zona del Raval, la Casa de la Caritat va anar creixent de forma descontrolada fins que l'any 1890, formava un gran recinte limitat pel carrer de Montalegre, Valldoncella i Ferlandina. El complex arquitectònic estava format per diferents edificis i patis. Els patis exteriors destinats a l'esbarjo dels hospicians, s'identificaven amb el nom d'importants benefactors com Pati Vidal, Pati Ferrer, Pati Plandolit, Pati Nadal o Pati Manning entre d'altres.

Planimetria de la Casa de la Caritat l'any 1858. Quarterons de Garriga i Roca. Zona on s'ha intervingut.

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

Fotografia aèria de la Casa de la Caritat a principis del segle XX. Font: <http://www.cccb.org>. Zona on s'ha intervingut

L'any 1957 aquest espai quedà desocupat al llarg de trenta anys atès que la Casa de la Caritat es traslladà a l'actual Llars Mundet. L'any 1989 es creà un Consorci entre l'Ajuntament de Barcelona i la Diputació de Barcelona, els quals aprovaren la creació del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona i que implicà la remodelació de l'espai mitjançant la rehabilitació d'alguns edificis i l'enderroc d'altres, obres que es desenvoluparen entre els anys 1991 i 1994.

3.2. Antecedents arqueològics

La zona on s'ha dut a terme la present intervenció correspon a una zona amb un alt valor històric i arqueològic. Fins a dia d'avui s'han dut a terme nombroses intervencions arqueològiques que han permès desenvolupar un millor coneixement arqueològic de la zona. Les intervencions arqueològiques més properes a l'indret són les següents:

- Casa Caritat⁴. Direcció arqueològica: Albert López-Mullor; Xavier Fierro-Macía; Àlvar Caixal i Mata (Servei de Catalogació i Conservació de monuments de la Diputació de Barcelona). Data: 1985.

Aquesta intervenció arqueològica al carrer Valldonzella cantonada amb el carrer Montalegre, va estar motivada per la restauració del pati Manning, en el marc de la reforma parcial de la casa de Caritat de Barcelona.

Els treballs arqueològics es van centrar a la zona del claustre, on va aparèixer una gran quantitat de material ceràmic sota el paviment de les voltes estructurals del primer pis. Fruit d'aquests treballs es va poder documentar un interessant i nombrós conjunt de ceràmiques comunes, que es van poder datar del segle XVII a mitjans de segle XVIII. Aquest material, pel que es dedueix de les seves característiques morfològiques,

⁴ Carta Arqueològica de Barcelona (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/715>)

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

procedia de les deixalles d'un taller o obrador de terrissa proper a aquest edifici claustral quan s'estava construint. Aquesta afirmació es basa en el fet que moltes de les peces tenien esquerdes originades per una coccio defectuosa i, d'altres, vernissos de tons esmorteïts.

- Centre de Cultura Contemporània de Barcelona⁵. Direcció arqueològica: David Prida Trujillo / Josefa Huertas Arroyo (ArqueoCat).Data: 2008.

La intervenció arqueològica estigué vinculada als treballs necessaris per la realització del projecte d'ampliació del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), que havia de reformar l'antic teatre situat dins del conjunt de la Casa de la Caritat. Aquests treballs finalitzaren l'any 2010.

La intervenció es realitzà en dues fases; durant la primera, al llarg del mes de setembre del 2008, es realitzà el seguiment arqueològic dels rebaixos necessaris per la construcció dels encepats que havien de reforçar l'edifici de l'antic teatre de la Casa de la Caritat abans d'iniciar el rebaix del soterrani, a la segona, entre els mesos d'octubre i novembre, es realitzà un rebaix general de l'interior de l'edifici per situar la seva cota de circulació a la mateixa que la de la Plaça de Joan Coromines.

Es pot afirmar que totes les restes documentades, bàsicament clavegueram i murs de compartimentació, pertanyen a la Casa de La Caritat. La poca entitat de les restes dels moments més antics recuperades s'ha de relacionar amb la situació en aquesta zona de patis diversos, com podria ser el d'Anglada, que ocupava gran part de la zona d'actuació, el de Ferrer o el de Plandolit.

D'altra banda es pogué documentar un petit forn pertanyent a la mateixa Casa de la Caritat. Amb posterioritat a la casa de la Caritat es construí una sala de teatre i una església, que substituirà a l'anterior i que perviuran fins l'actual reforma.

No es localitzaren nivells més enllà del segle XVIII, fruit de la cota assolida, malgrat que de forma residual s'ha localitzat evidències més antigues, com podrien ser les finestres gòtiques reaprofitades als murs o algun fragment de ceràmica decorada en verd i manganès.

- Centre de Cultura Contemporània de Barcelona⁶. Direcció arqueològica: Miquel Gea Bullich; Josep Cruells Castellet (Actium, sl).Data: 2010

La intervenció duta a terme a l'interior de l'edifici conegut com a "Antic Teatre" i a part de l'actual plaça de Joan Coromines, ha permès obtenir informació de l'evolució d'aquest sector de la ciutat des del segle XIV fins a l'actualitat.

La primera estructura documentada, una mena d'àmbit semisoterrat, fou amortitzat durant el segle XIV, molt probablement com a conseqüència de l'establiment, en aquest indret, del Monestir de Santa Maria de Montalegre.

Durant el període de funcionament del monestir, fins a finals del segle XVI, tot apunta que aquesta àrea funcionà com a zona d'hort de l'edifici religiós. Aquesta funcionalitat sembla que es perdé en desaparèixer oficialment el monestir i esdevenir seminari seguint els preceptes del Concili de Trento.

D'aquest moment de canvi es documenten diversos retalls a la zona que, possiblement, s'efectuaren per tal d'extreure argiles. Aquest fet es podria posar en relació als nombrosos obradors de terrissa coneguts a la zona en aquestes cronologies.

⁵ Carta Arqueològica de Barcelona (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/3032>)

⁶ Carta Arqueològica de Barcelona (<http://cartaarqueologica.bcn.cat/3278>)

Posteriorment, l'àrea no patiria reformes importats fins a la instal·lació en aquest indret de la Casa de la Caritat, a partir del 1802. Durant el segle XIX es dugueren a terme diverses ampliacions d'aquesta institució que es traduïren en la construcció de diversos annexos que inclogueren, entre d'altres, una manufactura de filats moguda per la força del vapor i un pati porticat.

A principis del segle XX es construí l'edifici conegut actualment com a "Antic Teatre", obra de Josep Goday. Goday aprofità parcialment el pati porticat bastit uns anys abans.

Finalment, l'última reforma constructiva que deixà una important petjada a la zona fou la remodelació de la Casa de la Caritat per tal d'allotjar el Centre de Cultura Contemporània (CCCB) durant els anys 90 del segle XX.

4. MOTIVACIÓ

L'empresa de construccions COYNSA, per encàrrec de l'empresa promotora BIMSA, està executant el Projecte d'arranjament i millora de la plaça de Joan Coromines. Els treballs han requerit diversos moviments de terres que han afectat el subsòl. Tenint en compte els antecedents arqueològics ha estat necessari portar a terme una intervenció de seguiment dels treballs d'excavació.

5. FONAMENTS DE DRET

- Llei 9/1993 30 de setembre del Patrimoni Cultural Català (DOGC 1807 de l'11 d'octubre de 1993)
- Decret 78/2002 de 5 de març del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC 3594 de 13 de març de 2002).

6. METODOLOGIA

Les tasques de documentació arqueològica s'han desenvolupat seguint el mètode de registre de dades proposat per E.C. Harris i A. Carandini, modificat a partir de la pràctica arqueològica en aquest tipus de jaciment i de les circumstàncies concretes de l'excavació. Es distingeixen i retiren cada un dels diversos nivells i estrats localitzats, d'acord amb criteris estratigràfics, de textura, composició i color. Per el registre objectiu dels elements i estrats que s'exhumen es realitza una numeració correlativa d'aquests denominats Unitat Estratigràfica (UE), que individualitza els uns dels altres i de la qual se'n realitza una fitxa. En aquesta, s'indica la seva ubicació en el context general del jaciment, la descripció i la posició física respecte a la resta d'UE amb què es relaciona així com la seva datació.

Els treballs s'han completat amb l'aixecament planimètric dels diferents àmbits d'actuació, tot assenyalant les zones intervingudes, els diferents nivells i restes localitzades, així com també, les plantes generals del jaciment, plantes concretes i seccions que complementin la documentació de cadascuna de les tasques desenvolupades. Els plànols s'han digitalitzat amb el programa AutoCAD 2008.

També s'ha realitzat el corresponent reportatge fotogràfic de tots els treballs realitzats i de cada una de les estructures localitzades per tal de deixar constància dels mateixos.

El material arqueològic s'ha netejat i inventariat segons el plec de condicions tècniques del projecte d'intervenció arqueològica del Servei d'Arqueologia de Barcelona (ICUB).

7. TREBALLS REALITZATS

Els treballs arqueològics realitzats han consistit en el seguiment de les tasques de retirada de la pavimentació actual; de la realització de les rases per a la instal·lació de nous drenatges i línies elèctriques; la retirada d'una soca de grans dimensions, els rebaixos per a les fonamentacions de les noves faroles i dos daus per a la plantació d'arbres.

En primer lloc s'ha rebaixat una superfície de 1437m² fins a una profunditat de 0,3m respecte el nivell de circulació actual i s'han retirat les lloses d'una superfície de 750m² aproximadament, situada al NO i NE de la plaça, deixant vist el nivell de preparació on s'assenten les mateixes.

Posteriorment s'han realitzat 5 rases per a la instal·lació dels tubs de drenatge, situades a la zona central de la plaça, on es preveu construir-hi una zona de gespa. Les dimensions de les rases es detallen següidament:

Codi	Disposició	Ubicació	Longitud (m)	Amplada (m)	Profunditat (m)
Rasa 1	NO-SE	SO	28	0,4	0,4
Rasa 2	NO-SE	NE	35,87	0,4	0,4
Rasa 3	SO-NE	SE	19,86	0,4	0,4
Rasa 4	SO-NE	Centre	19,86	0,4	0,4
Rasa 5	SO-NE	NO	19,86	0,4	0,4

La retirada de la soca situada a la part central de la plaça ha comportat la remoció de terres al voltant, afectant una petita superfície de 6m², fins a una profunditat de 0,5m.

El projecte constructiu també preveu la modificació del sistema d'enllumenat, pel qual s'han realitzat cinc arquetes on encabir-hi els daus de formigó que han de servir com a fonamentació de les noves faroles. Les característiques morfològiques de les arquetes les descrivim a continuació:

Codi	Ubicació	Longitud (m)	Amplada (m)	Profunditat (m)
Arqueta 1	Angle NO	1,4	1,4	1,4
Arqueta 2	Angle NE	1,4	1,4	1,4
Arqueta 3	Banda NE	1,7	1	0,98
Arqueta 4	Angle SE	1,4	1,4	1,4
Arqueta 5	Angle SO	1,4	1,4	1,4

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)

Barcelona, Barcelonès

S'ha efectuat el seguiment de la construcció de la rasa per a la instal·lació del cablejat elèctric que ha d'unir les cinc faroles, ubicada al llarg del perímetre NO, NE i SE de la plaça, assolint una longitud de 98m, una amplada de 0,4m i una profunditat d'entre 0,3 i 0,5m.

Per últim, s'ha controlat el rebaix de dos daus per a la plantació de dos arbres. Els daus són de planta quadrada de 0,8m d'amplada i 0,6m de profunditat.

8. RESULTATS

Els resultats arqueològics obtinguts arran del seguiment de la retirada dels nivells tant del paviment actual (UE 1) format per sauló a la part central amb una potència de 0,15m i lloses de formigó de 0,6 x 0,4 x 0,1m als laterals NO i NE, com de la preparació (UE 2), formada per graves a la part central amb un gruix de 0,15m, han estat negatius atès que en tota la superfície només s'ha identificat un estrat de runa (UE 4) originat durant l'enderroc de les estances de la Casa de la Caritat que ocupaven aquest espai fins a principis de la dècada dels anys 90, moment en que s'enderrocaren.

La informació obtinguda a les arquetes 1, 3, 4 i 5 i els dos daus per a la plantació de l'arbrat, ens permet determinar una seqüència estratigràfica generalitzada a tota la plaça. Cobert per l'estrat UE 4 que presenta una potència d'entre 0,1 i 0,26m, s'ha identificat l'estrat UE 5, format per argila de color marró fosc amb una potència que oscil·la entre 0,2 i 0,4m. Es tracta del nivell de circulació corresponent a una zona d'horta, previ a la construcció d'alguns edificis i patis de la Casa de la Caritat.

Plànol de l'any 1806 on s'hi indica la zona que ocupa actualment la plaça i on s'hi observa com aquest espai estava ocupat eminentment per zona d'horta a principis del segle XIX. Font: Institut Cartogràfic de Catalunya

L'últim estrat identificat a les arquetes correspon a la UE 8, formada per argila molt compacte de color marró-ataronjat, amb una potència visible de fins a 0,4m. Probablement es tracta d'un estrat d'anivellament datat a partir de criteris relatius ja que l'absència de material ceràmic no ens permet una datació absoluta, així doncs s'ha ubicat cronològicament en un moment *ante quem* al segle XVIII.

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

Pel que fa a la sedimentació de l'arqueta 2, està formada íntegrament per graves aportades durant els treballs de construcció d'un nou soterrani vinculat a l'edifici conegut com Antic teatre, l'any 2010.

A banda de l'estratigrafia ja descrita, durant el seguiment de les rases tant de drenatge com d'enllumenat, s'han identificat algunes estructures vinculades amb la Casa de la Caritat.

A la banda SO de la plaça, durant la realització de les rases 1 i 4, s'hi ha documentat parcialment una estructura (UE 6) de planta circular de 5,7m de diàmetre exterior, construït amb maó pla disposat de forma plana lligat amb morter de calç, amb un gruix de mur de 0,3m. L'estructura presenta una profunditat visible de 0,2m. Està coberta per un paviment de formigó (UE 3) de 0,1m de potència corresponent al paviment de l'edifici situat entre el pati Plandolit i el pati Nadal i Dou.

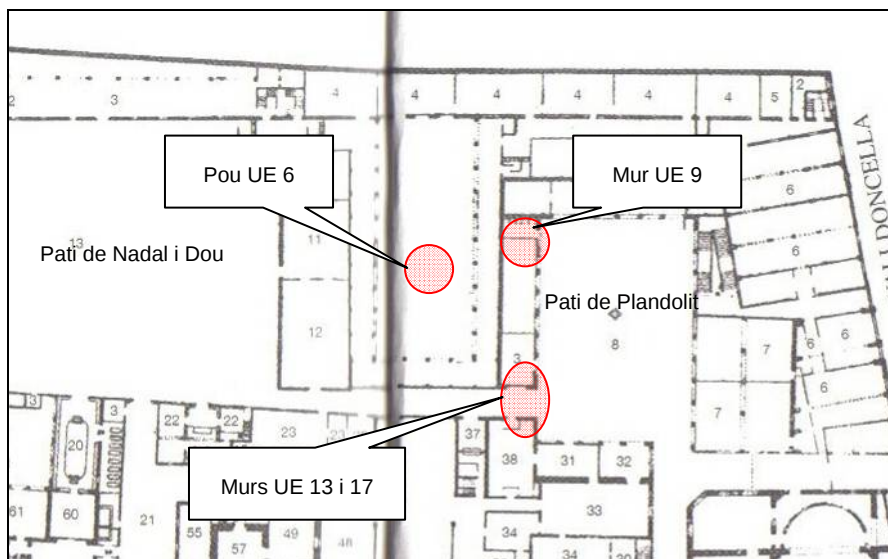
A l'extrem SO de la rasa 5 i disposat de forma paral·lela a la mateixa, s'ha identificat el mur UE 9. Està disposat de NE a SO i presenta una longitud de 3,3m, una amplada de 0,4m i una alçada de 0,4m. A l'extrem NE de la mateixa rasa s'ha identificat una tercerena estructura. Es tracta de la fonamentació UE 11, disposat de NO a SE, amb una longitud visible de 0,4m, una amplada de aproximadament 1m i una alçada de 0,4, la qual presenta un encaix rectangular en una de les bandes.

A 2,45m de distància vers el NE, i ja a la rasa 2, s'ha identificat el mur UE 13, disposat de NO a SE, amb una longitud de 3,38m, una amplada de 0,4m i una alçada de 0,4m. A l'extrem SE es troba seccionat per la claveguera UE 15, disposada de forma perpendicular al mur UE 13. Aquesta s'ha documentat un tram a la Rasa 2 i un segon tram a la rasa de l'enllumenat de les faroles, així doncs s'ha identificat en un tram de 2,25m i amb una amplada de 0,77.

A mig metre de distància vers el SE de la claveguera UE 13 s'ha localitzat un petit tram de mur (UE 17) disposat de SO a NE, amb una longitud de 0,4m i una amplada de 0,3.

Totes les estructures descrites estan construïdes seguint la tècnica de maçoneria. Tant la UE 9 com la UE 11 corresponen a diferents trams del mur perimetral de l'edifici situat entre els patis de Plandolit i Nadal i Dou, que al plànol que detallem a continuació apareix amb el número 3 "Oficines", mentre que la UE 13, correspon al mur de façana d'un edifici situat just al costat i que al plànol apareix com a número 38 (Magatzem), com així queda palès un cop sobreposada la planta de les restes amb la planimetria de la Casa de la Caritat realitzada l'any 1921.

Referent a la UE 17, possiblement correspongui a un petit envà del magatzem ja descrit.

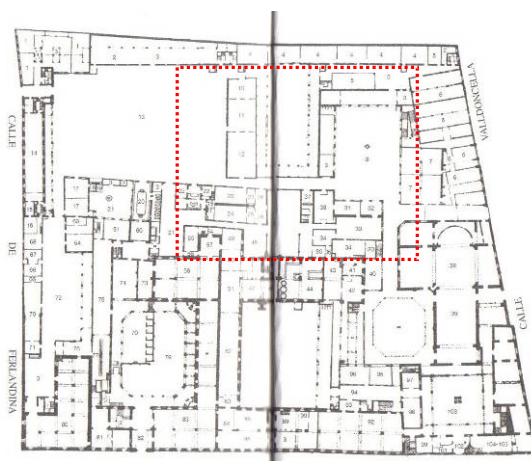
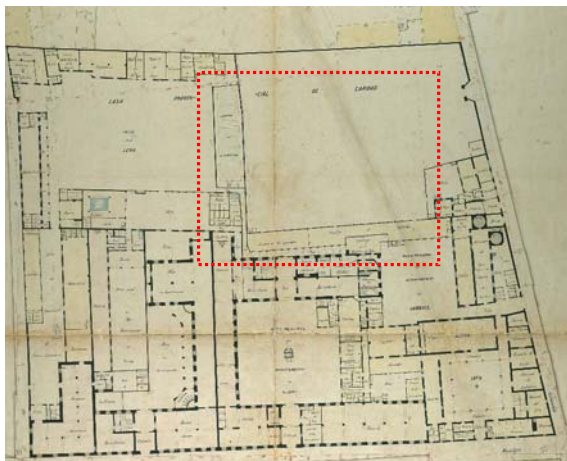
Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

Planta del complex de la Casa de la Caritat de l'any 1921, indicant la zona on s'ha identificat les diferents estructures.

9. CONCLUSIONS

La intervenció arqueològica portada a terme arran de l'execució del Projecte d'arranjament i millora de la plaça de Joan Coromines han permès identificar diferents estructures corresponents a parts dels edificis ubicats entre el pati de Plandolit i el Pati de Nadal i Dou (murs UE 9, 11, 13 i 17) així com elements relacionats amb els serveis de la Casa de la Caritat com és el pou UE 6 i la claveguera UE 15. La informació obtinguda en la superposició de la planta de les restes amb plànols de finals del segle XIX i el primer quart del segle XX, així com el sistema constructiu emprat (murs de maçoneria i maó) característic d'època contemporània, ens permeten afirmar aquesta hipòtesi.

Planimetria de la Casa de la Caritat l'any 1858. Quarterons de Garriga i Roca i plànol publicat l'any 1921, indicant la zona intervinguda.

Per altra banda també s'ha identificat el nivell de circulació UE 5, corresponent a una zona d'horta que ocupava aquest espai entre els segles XVII i principis del segle XIX.

10. BIBLIOGRAFIA

- AAVV. (1998): *Art de Catalunya*, Edicions L'isard, Barcelona,
- AAVV. (2005): *Abajo las muralla!!! 150 anys de l'enderroc de les muralles de Barcelona*. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.
- AAVV. (2005): *Història de l'art català*, Edicions 62, Barcelona.
- AAVV: *Gran Enciclopèdia de Catalunya*. Barcelona.
- CERDÀ, JA (2001): *La ceràmica catalana del segle XVII trobada a la Plaça Gran (Mataró)*. Associació Catalana de Ceràmica Decorada i Terrissa. Barcelona.
- GEA, M.; CRUELLES, J. (2011): Carrer de Valldonzella, 21 – Plaça Joan Coromines, s/n, dins *Anuari d'arqueologia i patrimoni de Barcelona 2010*. pp. 81. Edita Museu d'Història de la Ciutat i Institut de Cultura. Barcelona.

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

GEA, M.; CRUELLS, J. (2012): Intervenció arqueològica C/ Valldonzella, 21 – plaça Joan Coromines s/n. Inèdit.

GEA, M.; CRUELLS, J., 2011. "Carrer de Valldonzella, 21; Plaça de Joan Coromines, s/n", dins Anuari d'arqueologia i patrimoni de Barcelona 2010. MuHba, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona. p. 81.

HERNÁNDEZ, J. (2004): Intervenció arqueològica al carrer Valldonzella, 21 – Plaça Joan Coromines. Antic teatre-Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB). Inèdit.

HUERTAS ARROYO, J. (2010): "Carrer de Valldonzella, 21; Plaça de Joan Coromines", dins Anuari d'arqueologia i patrimoni de Barcelona 2008, MuHba, Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, p. 75.

HUERTAS, J.; PRIDA, D. (2008): Valldonzella, 21 / Plaça Joan Coromines. Ampliació del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona. Inèdit.

PALET, J.M. (1995): *Estudi territorial del Pla de Barcelona: Estructuració i evolució del territori entre l'època íbero-romana i l'altmedieval. Segles II-I aC- X-XI dC*. Universitat Autònoma de Barcelona. Barcelona.

PUIG, F.; RODÀ, I. (2010): *Las murallas de Barcino*. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.

PUJADÓ, J. (1998): Oblits de rereguarda: els refugis antiaeris a Barcelona (1936-39). Abadia de Montserrat.

TELESE, A. (1991): *La vaixella blava catalana de 1570 a 1670*. Carrera Edició.

Altres fonts

<http://www.bcn.cat>

<http://www.cccb.org>

<http://www.icc.cat>

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)

Barcelona, Barcelonès

ANNEX 1. RESOLUCIONS GENERALITAT DE CATALUNYA

Expedient R/N 470 K121-B 2014-1-11627: d'autorització de la intervenció arqueològica preventiva a: Plaça de Joan Coromines, Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Fets

1. En data 18 de novembre de 2014, Esteve Piazuolo Lázaro, Director Tècnic Adjunt d'Infraestructures BIM/SA, i Josep Lluís Alay, Director de Patrimoni, Museus i Arxius de l'Ajuntament de Barcelona sol·liciten un permís per a una intervenció arqueològica preventiva a la Plaça de Joan Coromines de Barcelona (Barcelonès), entre els dies 19 de novembre al 19 de desembre de 2014.
2. El dia 18 de novembre de 2014 la tècnica arqueòloga dels Serveis Territorials a Barcelona va emetre informe favorable sobre la sol·licitud esmentada.
3. El dia 18 de novembre de 2014 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia va proposar autoritzar la intervenció.

Motivació

Projecte executiu d'arranjament i millora de la plaça de Joan Coromines.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807).
2. Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Resolució

Per tot això, **resolc:**

1. **Autoritzar** una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les següents dades i condicions:

Lloc de la intervenció: Plaça de Joan Coromines, Barcelona (Barcelonès).

Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals BIMSÀ.

Direcció de la intervenció arqueològica: Dídac Pàmies Gual (Antequem)

Activitat autoritzada: control.

Termini de realització de la intervenció: del 19 de novembre al 19 de desembre de 2014.

Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Serveis Territorials a Barcelona

Data 4 DES. 2014

[Signature]

Faig constar que aquesta còpia
reprodueix fidelment l'original.

La intervenció arqueològica o paleontològica autoritzada haurà de ser realitzada d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, així com en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. Notificar aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010

La directora

M. Àngels Torras Ripoll
Barcelona, 18 de novembre de 2014

Data 4 DES. 2014

Faig constar que aquesta còpia
reprodueix fidelment l'original.

Expedient R/N 470 K121-B 2015-1-11761 d'autorització de pròrroga de la intervenció arqueològica preventiva a: Plaça de Joan Coromines, Barcelona (Barcelonès), segons el procediment establert en l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.

Antecedents

El Departament de Cultura va autoritzar a Barcelona d'Infraestructures Municipals BIM/SA la realització d'una intervenció arqueològica preventiva a la plaça de Joan Coromines de Barcelona (Barcelonès), del 19 de novembre al 19 de desembre de 2014 sota la direcció tècnica de Dídac Pàmies Gual (Antequem). Aquesta intervenció no ha finalitzat en els terminis inicialment previstos.

Fets

1. En data 22 de desembre de 2014 (reg. d'entrada núm. 1896/0401E) els senyors Esteve Piazuolo Lázaro, director Tècnic Adjunt d'Infraestructures de BIM/SA, i Josep Lluís Alay, director de Patrimoni, Museus i Arxius de l'Ajuntament de Barcelona, sol·liciten una pròrroga del permís d'intervenció arqueològica preventiva a la plaça de Joan Coromines de Barcelona (Barcelonès), sota la direcció de Dídac Pàmies Gual (Antequem) del 2 al 31 de gener de 2015.
2. El dia 2 de gener de 2015 la tècnica arqueòloga dels Serveis Territorials a Barcelona va emetre informe favorable sobre la sol·licitud esmentada. Atès que les dates d'execució sol·licitades no s'ajusten al que preveu l'article 15.3 del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic sobre els terminis de resolució de la sol·licitud, es proposen unes altres dates intervenció.
3. El dia 2 de gener de 2015 el Servei d'Arqueologia i Paleontologia va proposar autoritzar la intervenció.

Motivació

Projecte executiu d'arranjament i millora de la plaça de Joan Coromines.

Fonaments de dret

1. Article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català (DOGC núm. 1807).
2. Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic (DOGC núm. 3594).
3. Decret 304/2011, de 29 de març, de reestructuració del Departament de Cultura (DOGC núm. 5849, de 31.3.2011); i Resolució CMC/254/2010, de 8 de gener, de delegació de competències de la persona titular de la Direcció General del Patrimoni Cultural en les persones directores dels Serveis Territorials del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació (DOGC núm. 5566, de 12.2.2010).

Resolució

Per tot això, **resolc:**

Data 12 GEN. 2015

Faig constar que aquesta còpia
reprodueix fidelment l'original.

1. **Autoritzar** una intervenció arqueològica preventiva d'acord amb les següents dades i condicions:

Lloc de la intervenció: Plaça de Joan Coromines, Barcelona (Barcelonès).
Persona o institució autoritzada: Barcelona d'Infraestructures Municipals BIMSA.
Direcció de la intervenció arqueològica: Dídac Pàmies Gual (Antequem).
Activitat autoritzada: Control i excavació.
Termini de realització de la intervenció: del 5 al 31 de gener de 2015.
Lloc de dipòsit provisional de les restes: Museu d'Història de Barcelona.

La intervenció arqueològica o paleontològica autoritzada haurà de ser realitzada d'acord amb les disposicions de la Llei 9/1993, del patrimoni cultural català, i del Decret 78/2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic, així com en els termes descrits en la documentació presentada per a la tramitació de l'expedient.

El termini de dos anys previst per a la presentació de la memòria, s'entendrà que comença a comptar a partir del dia en què ha finalitzat la intervenció.

2. Notificar aquesta resolució, que no exhaureix la via administrativa, a la persona o entitat interessada i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs d'alçada davant el conseller de Cultura, en el termini d'un mes a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació.

Notificar, així mateix, aquesta resolució a l'ajuntament del municipi afectat, i comunicar-li que contra aquesta pot interposar-hi recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en el termini de dos mesos a comptar de l'endemà de la recepció d'aquesta notificació. Potestativament, dins el mateix termini, podrà efectuar el requeriment previ previst a l'article 44 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

P.d. Resolució CMC/254/2010, DOGC 12.2.2010

La directora

M. Àngels Torras Ripoll
Barcelona, 2 de gener de 2015

Data 12 GEN. 2015

X

Faig constar que aquesta còpia
reprodueix fidelment l'original.

Intervenció arqueològica
Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

ANNEX 2. DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

Intervenció arqueològica
Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

1. Estat de sauló i graves a la banda NO

2. Enderroc de la plaça actual

3. Grava a la banda SO de la plaça

4. Retirada de la soca al centre de la plaça

5. runa contemporània a la zona de la soca

6. Excavació de l'arqueta 1

7. Estratigrafia al tall NO de l'arqueta 1

8. Sedimentació a l'arqueta 2

9. Vista general de l'arqueta 3

10. Estratigrafia a l'arqueta 3

11. Ubicació de l'arqueta 4

12. estratigrafia al tall SE de l'arqueta 4

13. Vista general de l'arqueta 5

14. Tall N de l'arqueta 5

15. Rasa per a l'enllumenat a la banda NE de la plaça

16. Rasa per a l'enllumenat a la banda NO de la plaça

17. Claveguera UE 15 a la rasa de l'enllumenat

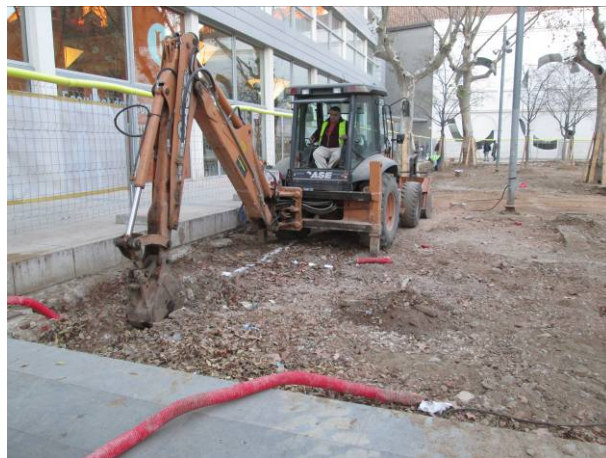
18. Claveguera UE 15 a la rasa de l'enllumenat

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

19. Vista general de les rases de drenatge

20. Inici de l'excavació de la rasa 1

21. Pou UE 6 identificat a la rasa 1

22. Pou UE 6 documentat tant a la rasa 1 com 3

23. Detall estratigrafia (paviment UE 19; estrat UE 5; pou UE 6)

24. Estrat UE 8 a la rasa 1

25. Inici excavació rasa 2

26. Mur UE 13 a la rasa 2

27. Vista general rasa 2

28. Mur UE 13 a la rasa 2

29. Mur UE 13 a la rasa 2 i mur UE 11 a la rasa 5

30. Estructures UE 17, 15, 13 i 11

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

31. Vista general rasa 4

32. Vista general rasa 5 i mur UE 9

33. Detall mur UE 9 a la rasa 5

34. Detall mur UE 11 a la rasa 5

ANNEX 3. FITXES D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

<u>UE</u>	01
<u>Definició</u>	Estrat
<u>Descripció</u>	Estrat de sauló compactat amb una potència de 0,15m.
<u>Seqüència física</u>	Cobreix a: 02
<u>Interpretació</u>	Nivell de circulació actual
<u>Cronologia</u>	Finals segle XX

<u>UE</u>	02
<u>Definició</u>	Estrat
<u>Descripció</u>	Estrat de graves amb poca compactació de 0,15m de potència
<u>Seqüència física</u>	Cobert per: 01 Cobreix a: 4
<u>Interpretació</u>	Nivell de preparació de l'estrat UE 1
<u>Cronologia</u>	Finals segle XX

<u>UE</u>	03
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Paviment de formigó de 0,1m de potència i visible en una longitud de aproximadament 2,6m.
<u>Seqüència física</u>	Cobert per: 04 Cobreix a: 6
<u>Interpretació</u>	Antic paviment de la Casa de la Caritat
<u>Cronologia</u>	Inicis segle XX

<u>UE</u>	04
------------------	----

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

<u>Definició</u>	Estrat
<u>Descripció</u>	Estrat d'argila amb poca compactació i restes d'enderroc d'època contemporània, d'entre 0,1 i 0,26m de potència.
<u>Seqüència física</u>	Cobert per: 02 Cobreix a: 03, 05, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18
<u>Interpretació</u>	Estrat d'enderroc
<u>Cronologia</u>	Finals segle XX

<u>UE</u>	05
<u>Definició</u>	Estrat
<u>Descripció</u>	Estrat d'argila de color marró fosc amb compactació mitjana i una potència que oscil·la entre 0,2 i 0,4m.
<u>Seqüència física</u>	Cobert per: 04 Tallat per: 07, 10, 12, 14, 16, 18.
<u>Interpretació</u>	Nivell de circulació
<u>Cronologia</u>	Segle XVIII - XIX

<u>UE</u>	06
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Pou de planta circular construït amb maó lligat amb morter de calç, amb un gruix de paret de 0,3m i un diàmetre exterior de 5,7m. Presenta una profunditat visible de 0,2m
<u>Seqüència física</u>	Cobert per: 03 S'adossa a: 07
<u>Interpretació</u>	Pou
<u>Cronologia</u>	Principis segle XIX

<u>UE</u>	07
<u>Definició</u>	Negativa

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

Descripció Retall de planta circular de 5,7m de diàmetre.

Seqüència física Cobert per: 03
Talla a : 05, 08

Interpretació Rasa de construcció del pou UE 06

Cronologia Principis segle XIX

UE 08

Definició Estrat

Descripció Estrat d'argila de color marró-ataronjat, amb compactació alta, amb una potència visible de 0,4m.

Seqüència física Cobert per: 05
Tallat per : 07, 10, 12, 14, 16, 18

Interpretació Estrat d'anivellament

Cronologia *Ante quem* al segle XVIII

UE 09

Definició Estructura

Descripció Mur disposat de NE a SO, amb una longitud de 3,3m, una amplada de 0,4m i una alçada de 0,4m. Construït seguint la tècnica de maçoneria.

Seqüència física Cobert per: 04
S'adossa a: 10

Interpretació Mur de façana del Pati de Plandolit

Cronologia Principis segle XX

UE 10

Definició Negativa

Descripció Retall de planta rectangular, disposat de NE a SO, amb una longitud de 3,3m, una amplada de 0,4m i una profunditat de 0,4m.

Seqüència física Cobert per: 04

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

	Talla a : 05, 08 Se li adossa: 09
<u>Interpretació</u>	Rasa de construcció del mur UE 09
<u>Cronologia</u>	Principis segle XIX

<u>UE</u>	11
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Estructura disposada de NO a SE, amb una longitud visible de 0,4m, una amplada de aproximadament 1m i una alçada de 0,4, la qual presenta un encaix rectangular en una de les bandes.
<u>Seqüència física</u>	Cobert per: 04 S'adossa a: 12
<u>Interpretació</u>	Fonamentació de l'edifici situat entre el Pati de Plandolit i el Pati de Nadal i Dou.
<u>Cronologia</u>	Principis segle XIX

<u>UE</u>	12
<u>Definició</u>	Negativa
<u>Descripció</u>	Retall de planta rectangular, disposat de NO a SE, amb una longitud visible de 0,4m, una amplada de aproximadament 1m i una profunditat de 0,4m.
<u>Seqüència física</u>	Cobert per: 04 Talla a : 05, 08 Se li adossa: 11
<u>Interpretació</u>	Rasa de construcció del mur UE 11
<u>Cronologia</u>	Principis segle XIX

<u>UE</u>	13
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Mur disposat de NO a SE, amb una longitud de 3,38m, una amplada de 0,4m i una alçada de 0,4m.

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

<u>Seqüència física</u>	Cobert per: 04 S'adossa a: 14
<u>Interpretació</u>	Mur de façana del Pati de Plandolit
<u>Cronologia</u>	Principis segle XIX

<u>UE</u>	14
<u>Definició</u>	Negativa
<u>Descripció</u>	Retall de planta rectangular disposat de NO a SE, amb una longitud de 3,38m, una amplada de 0,4m i una alçada de 0,4m.
<u>Seqüència física</u>	Cobert per: 04 Talla a : 05, 08 Se li adossa: 13
<u>Interpretació</u>	Rasa de construcció del mur UE 13
<u>Cronologia</u>	Principis segle XIX

<u>UE</u>	15
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Claveguera disposada de SO a NE, amb una longitud de 2,25m i amb una amplada de 0,77.
<u>Seqüència física</u>	Cobert per: 04 S'adossa a: 16
<u>Interpretació</u>	Claveguera
<u>Cronologia</u>	Principis segle XIX

<u>UE</u>	16
<u>Definició</u>	Negativa
<u>Descripció</u>	Retall de planta rectangular disposat de SO a NE, amb una longitud de 2,25m i una amplada de 0,77m.
<u>Seqüència física</u>	Cobert per: 04

Intervenció arqueològica

Plaça de Joan Coromines (047/14)
Barcelona, Barcelonès

	Talla a : 05, 08 Se li adossa: 15
<u>Interpretació</u>	Rasa de construcció del mur UE 13
<u>Cronologia</u>	Principis segle XIX

<u>UE</u>	17
<u>Definició</u>	Estructura
<u>Descripció</u>	Mur disposat de SO a NE, amb una longitud de 0,4m i una amplada de 0,3m.
<u>Seqüència física</u>	Cobert per: 04 S'adossa a: 18
<u>Interpretació</u>	Mur
<u>Cronologia</u>	Principis segle XIX

<u>UE</u>	18
<u>Definició</u>	Negativa
<u>Descripció</u>	Retall de planta rectangular disposat de SO a NE, amb una longitud de 0,4m i una amplada de 0,3m.
<u>Seqüència física</u>	Cobert per: 04 Talla a : 05, 08 Se li adossa: 17
<u>Interpretació</u>	Rasa de construcció del mur UE 13
<u>Cronologia</u>	Principis segle XIX

ANNEX 4. DOCUMENTACIÓ PLANIMÈTRICA

Situació

Intervenció arqueològica a la Plaça
de Joan Coromines
Barcelona (Barcelonès)

BIM,SA

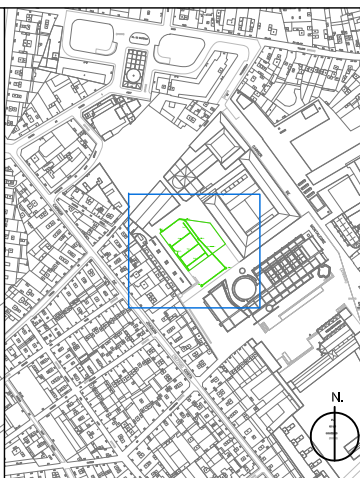
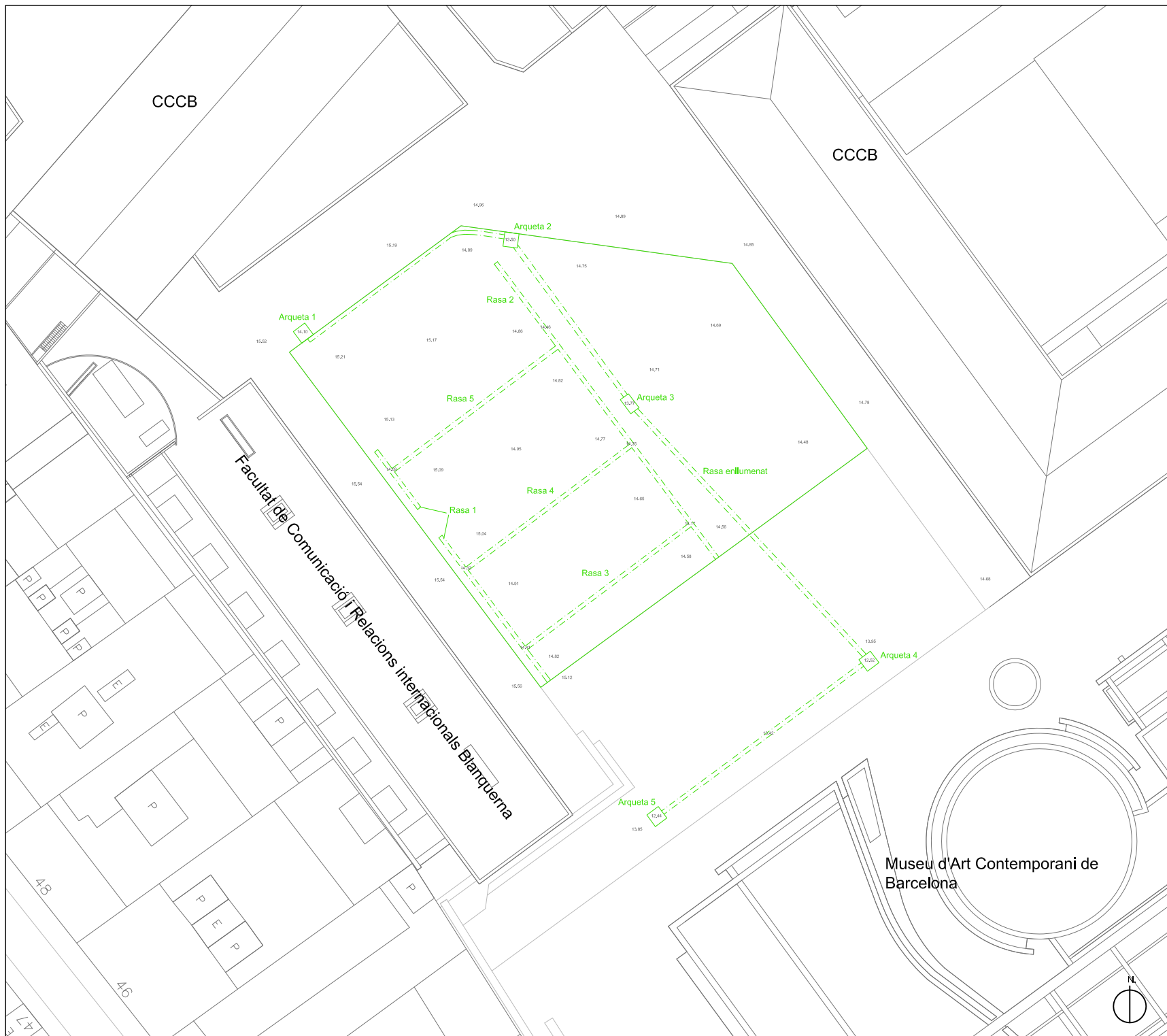
Dídac Pàmies Gual

Ubicació de la intervenció

Febrer de 2015

1 de 1

antequem
ARQUEOLOGIA • PATRIMONI CULTURAL

Llegenda

- Límits rebaix de 0,3m
- - - Límits rases

Lloc de la Intervenció

Intervenció arqueològica a la Plaça de Joan Coromines
Barcelona (Barcelonès)

Codi: 047/14

Promoció i Financament

BIM,SA

Direcció Arqueològica

Dídac Pàmies Gual

Títol del Plànol

Zona rebaixada i rases

Escala

A4 1:500

Sistema de referenciació geogràfica:
UTM Zona 31Hemisferi Nord amb Datum ETRS89

Data

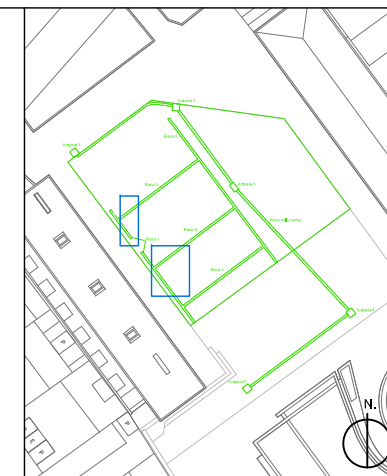
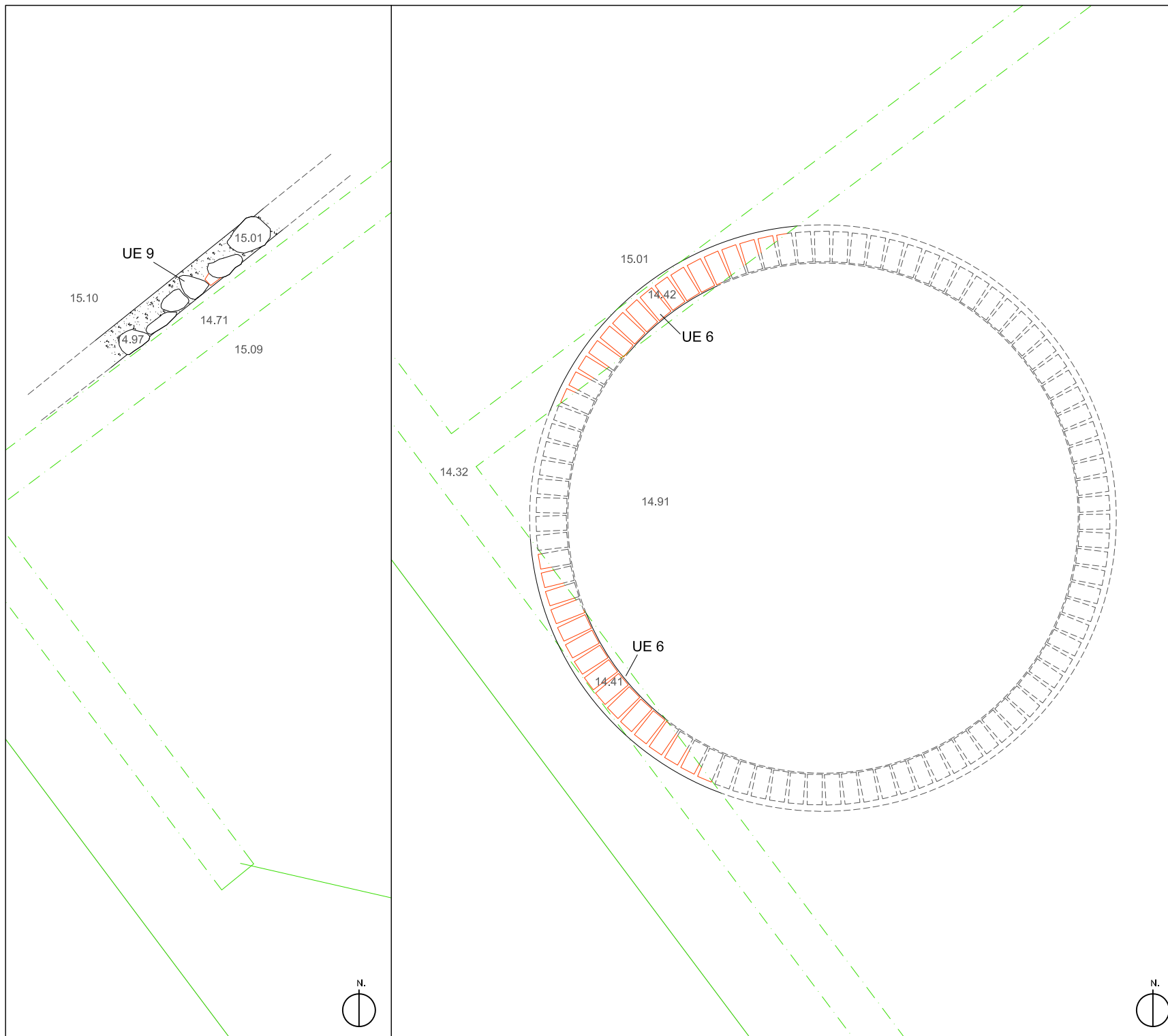
Febrer de 2015

Núm. plànol

2

Full

1 de 1

Llegenda

- Límits rasa
- Contorn estructura
- Projectió hipotètica
- Mortor

Lloc de la Intervenció

**Intervenció arqueològica a la Plaça de Joan Coromines
Barcelona (Barcelonès)**

Codi: 047/14

Promoció i Finançament

BIM,SA

Direcció Arqueològica

Dídac Pàmies Gual

Títol del Plànol

Restes localitzades

Escala

A4 1:50

Núm. plànol

3

Sistema de referenciació geogràfica:
UTM Zona 31Hemisferi Nord amb Datum ETRS89

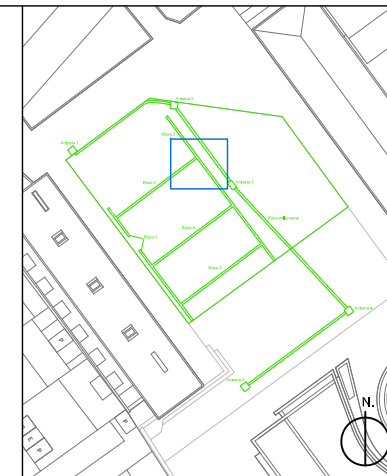
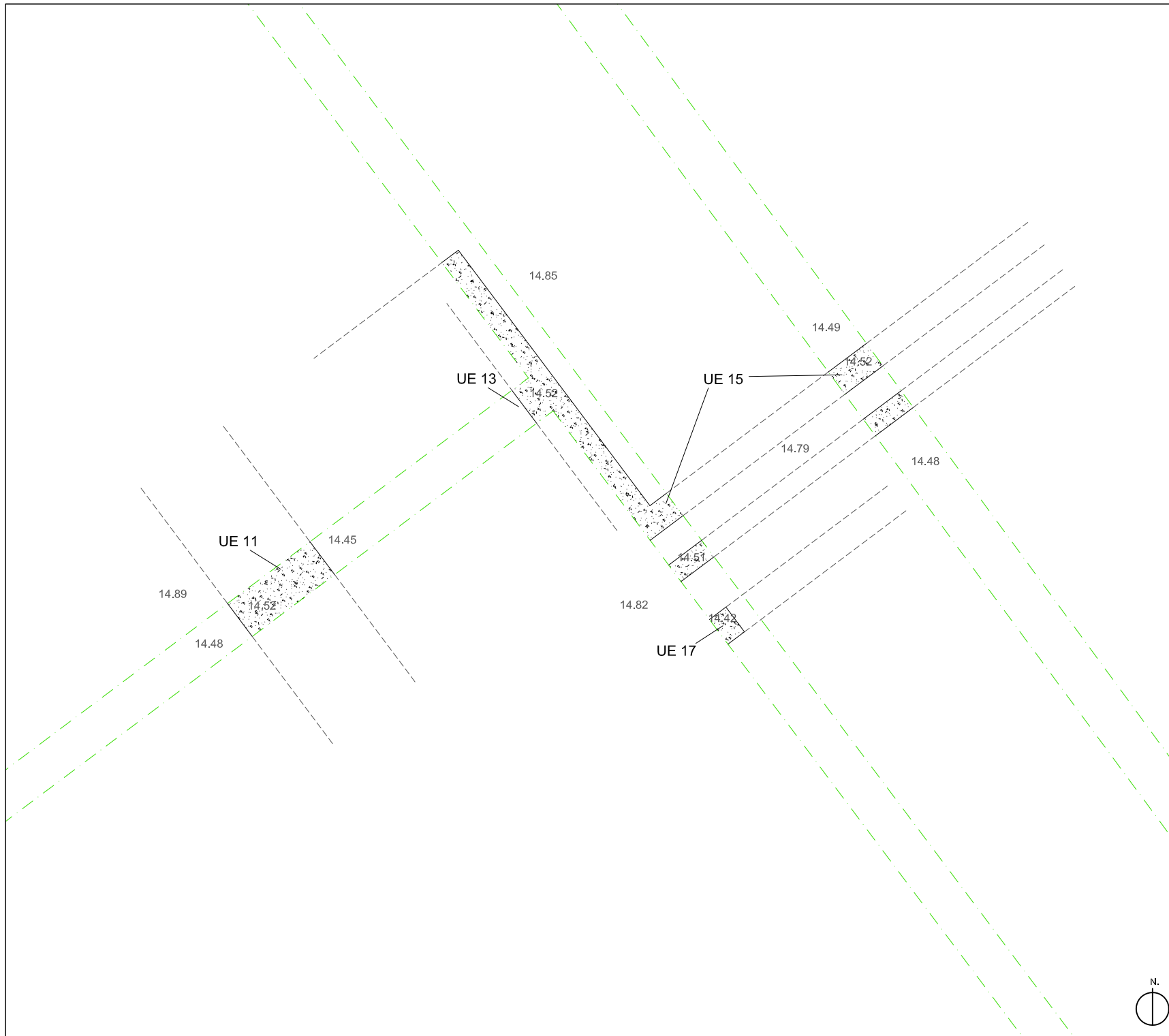
Data

Febrer de 2015

Full

1 de 2

antequem
ARQUEOLOGIA • PATRIMONI CULTURAL

Llegenda

- Límits rasa
- Contorn estructura
- - - Projecció hipotètica
- Morter

Lloc de la Intervenció

Intervenció arqueològica a la Plaça
de Joan Coromines
Barcelona (Barcelonès)

Codi: 047/14

Promoció i Finançament

BIM,SA

Direcció Arqueològica

Dídac Pàmies Gual

Títol del Plànol

Restes localitzades

Escala

A4 1:50

Sistema de referenciació geogràfica:
UTM Zona 31Hemisferi Nord amb Datum ETRS89

Data

Febrer de 2015

Núm. plànol

3

Full

2 de 2

antequem
ARQUEOLOGIA • PATRIMONI CULTURAL